Poštnina plačana v gotovini.

Ljubljana, 31. avgusta 1939. — Leto XII. — Št. 36.

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Pozdravljamo

Nedeljski dnevniki so objavili težko zaželjeni sporazum med predsednikom vlade Cvetkovićem in voditeljem hrvaškega naroda dr. Mačkom.

Tega sporazuma se veselimo. Sporazum je odprl pot do končne in sporazumne ureditve naše države. Sporazum je postavil temelj za okrepitev naše države.

Kdo je kriv? Sporazuma se pa veselimo tudi zaradi tega, ker smo prepričani, da bo prišel s tem tudi nov duh v vse naše javno življenje. Z dr. Mačkom so prišli na državno krmilo ljudje, ki so pokazali v 20 letnem boju za pravice hrvaškega naroda táko samozatajevanje, doslednost, poštenost, brezkompromisnost, da jih mora vsak občudovati. Njihovega boja ne morejo razumeti le bojazljivci in korupcionisti. Upamo, in prepričani smo, da bo po sporazumu dobila v našem javnem življenju prvo mesto **pravica in poštenost**, tako mi razumemo namreč demokracijo.

Zlasti delavstvo hrepeni po taki demokraciji. Zaveda se, da mu je mogoče le pod takimi okoliščinami graditi svoj stan, se udejstvovati v javnosti potom **svojih** zastopnikov in boriti se za svoje pravice na **svoj lasten** način, ne **pa s sredstvi in na način, kakršnega diktira po svojih plačancih kapitalistična družba.**

Delavstvo se zaveda prav dobro, da mora biti na notranje močno, konsolidirano, če se naj uspešno uveljavlja v javnosti in tako doprinese od svoje strani svoj delež k zgraditvi poštenega in pravičnega družabnega reda. Za tako nalogo mora biti vzgojeno. Vzgojevati se pa zopet mora na svoj način, na način, ki je prikladen za delavstvo in do katerega ima tudi **zaupanje.**

Tak način obsegajo svobodne delavske strokovne organizacije in ostale delavske ustanove, zlasti delavski obratni zaupniki in delavske zbornice. Zaradi tega mora imeti delavstvo možnost, da samo in edino ono upravlja svoje delavske ustanove.

Da se je pričelo vtikati v te zadeve meščanstvo, dasi ne spada v ta krog, smatra delavstvo za napad na svoje najosnovnejše pravice in je v dno srca užaljeno. Dobro se zaveda, da hočejo gotovi krogi to, kar si je delavstvo priborilo z velikim trudom in žrtvami, uničiti, ali pa saj osmešiti in onečastiti. Največ zaradi tega, ker je v naši javnosti zamrl smisel za poštenost in pravičnost.

Kakor že omenjeno, upamo, da bo sedaj prišel drug duh. Pravica pa zahteva, da se krivice popravijo. Zakon se ne sme izigravati, ampak se ga mora izvajati tako in mu dati tisti smisel, katerega je hotel dati zakonodajalec. Tudi takrat, ko gre za delavca!

Pravica zahteva, da se uvede v vse delavske ustanove red in zakonitost. Pravica zahteva, da pride v delavskih ustanovah do besede delavstvo po svojih **izvoljenih** zastopnikih. **Zaradi tega volitve v vse delavske ustanove!** Le na ta način bodo izrinjeni od delavskih zadev razni nepoklicanci, kateri ne spadajo niti po svojem čustvovanju, še manj pa po svojem udejstvovanju med delavske vrste. V te so se vrinili le po sili obstoječih okoliščin, ne pa po potrebi ali želji delavstva odnosno nameščenstva.

Sporazum pozdravljamo torej tudi v imenu pravice in poštenosti.

K spremembi uredbe o minimalnih mezdah

Že dalje časa se slišijo glasovi, da se pripravljajo osnutki za nekatere spremembe obrtnega zakona, uredbe o minimalnih mezdah, osnutek za ureditev odškodnine vajencem in osnutki še nekaterih uredb iz socialne zakonodaje. Pred kratkim se je vršila pri Delavski zbornici v Ljubljani anketa o teh nameravanih spremembah in osnutkih. Zato bomo v »Delavski pravici« tudi mi zavzeli svoje stališče do teh posameznih osnutkov. Danes priobčujemo naše stališče do uredbe o minimalnih mezdah.

O uredbi o minimalnih mezdah smo izčrpno pisali v »Delavski pravici« že pred dvema letoma, ko je ta uredba stopila v veljavo. Takratnega svojega jasno izraženega načelnega stališča po dveh letih nimamo v ničemer spreminjati.

Bolj kot obvezna določitev minimalnih mezd bi bilo potrebno in za delavstvo koristno, da bi državna uprava z vso strogostjo gledala na to, da bi se striktno izvajala obstoječa socialna zakonodaja, zlasti določbe obrtnega zakona in zakona o zaščiti delavcev. Imamo za to inspekcije dela, ki pa do danes svojih nalog niso izvrševale. Če bi imele inspekcije dela take leteče kontrole kot jih ima uprava ljubljanske policije za cestni promet in če bi ta kontrola stalno in vestno kontrolirala obrate po Sloveniji in vsak prestopek strogo kaznovala, bi se naša socialna zakonodaja mogla striktno izvajati in bi se razmere v obratih mogle čudovito izboljšati. Dokler inspekcije dela tega ne bodo vršile, se najlepši zakoni ne bodo izvajali in bodo ostali le na papirju. Do pravic pride danes delavec šele takrat, ko je odpuščen. Takrat šele pride na sodišče in iztoži svoje zahteve za nadure, bolniške tedne, brezplačne dopuste itd. Vsi tisti delavci pa, ki imajo službo, potrpežljivo prenašajo krivice in se ne upajo upreti ter puščajo podjetnikom težke in težke tisočake, ki po zakonu gredo delavcem. Drž. uprava se ne more izgovarjati, da ni denarja za tako pogosto in intenzivno kontrolo, ker bi se take kontrole same financirale s kaznimi, ki so določene v obrtnem zakonu in zakonu o zaščiti delavcev. Potrebno bi pa bilo, da bi bilo tudi osebje inspekcije dela pod kontrolo. Če bi se za katerega uradnika ugotovilo, da ne dela po intencijah zakona o inspekciji dela, bi moral biti takoj odpuščen in kaznovan.

Druga koristna socialna institucija, institucija obratnih zaupnikov, bo tudi kmalu prišla na psa ne samo zaradi najnovejših metod »delavskih voditeljev«, ki nam jih je dala politika, temveč predvsem zaradi inspekcije dela. Danes ima delavski zaupnik zaščito samo še na sodišču. Vendar ta zaščita je iluzorna pri vsakem močnejšem podjetju, ki lahko in rajši plača magari za tri leta plačo in še pravdne stroške, samo da se iznebi neljubega delavskega zaupnika. Tu bi morala poseči vmes inspekcija dela in prisiliti podjetnika, da bi takega neupravičeno odpuščenega zaupnika sprejel nazaj v službo. Podjetnikom se ne bi s tem godila nobena krivica, ker imajo pri roki § 239. obrtnega zakona, ki je zelo širokogruden v razlogih, iz katerih sme podjetnik tudi zaupnika odpustiti, če kaj zagreši.

Tretje so pa delavske strokovne organizacije. Če država res iskreno čuti z delavcem in mu hoče pomagati, se ji bo to najbolje posrečilo, če podpira z vsemi možnimi sredstvi del. strok. organizacije in skrbi za njih svobodni razvoj. To pomoč more država nuditi pri mezdnih gibanjih, kolektivnih pogodbah, pogajanjih in drugod s sredstvi svoje oblasti in z gmotnimi podporami. Naj država da delavskim organizacijam svobodo akcije, naj jim stoji v mezdnih gibanjih ob strani kot prijatelj delavstva in ne kot podpornik podjetnikov, potem nam ni treba nobene uredbe o minimalnih mezdah, ker si bodo organizacije za svoje člane že same priborile take delovne pogoje kot jim gredo.

Če pa že imamo uredbo o minimalnih mezdah in če se namerava pristopiti k njeni spremembi, potem opozarjamo odločujoče činitelje posebno na dvoje, ne da bi se spuščali v podrobnosti, ki smo jih navedli pred dvema letoma v seriji člankov o tej uredbi.

Člen 15. te uredbe predpisuje, da morajo delavci, če nastane med njimi in podjetnikom spor, preden stopijo v stavko, zaprositi okrajno glavarstvo za posredovanje. Na tako prošnjo mora okrajno glavarstvo odrediti obravnavo in če na tej ne pride do sporazuma, še eno obravnavo. Šele če na tej drugi obravnavi ne pride do mirne rešitve spora, smejo delavci stopiti v stavko.

Ta na videz pametna določila so dejansko največja coklja vsakemu zboljšanju mezdnih pogojev. Zaradi teh določil so stavke če že ne onemogočene, so vsaj izgubile 90% svoje uspešnosti in udarnosti. Strokovnih organizacij, ki bi zdržale mesece trajajoče stavke, pri nas skoro nimamo. Premajhno število članstva ne zmore tako močnih stavkovnih fondov, zato mora pri nas delavstvo oprezovati za ugodnim trenutkom v obratu in da v takem ugodnem trenutku stopi hitro in nepričakovano v stavko in podjetnika iznenadi. S takim iznenadenjem v ugodnem trenutku lahko delavstvo mnogokrat v nekaj dneh stavke doseže izpolnitev svojih zahtev. Če pa morajo delavci najprej zahtevati obravnavo pri oblastvu in če ta ne uspe, še eno, preidejo lahko pri uradih tedni in tudi meseci, preden je mogoče stopiti v stavko, zlasti ker v uredbi ni nič določeno, v kakšnem roku se morajo obravnave razpisati. To določilo nima drugega smisla, kot da podjetnik obe obravnavi toliko časa zavlačuje, da se pripravi, oziroma da mine sezona, nakar naj delavci v mrtvi sezoni stavkajo po mili volji.

Tudi če bi bila druga določila v tej uredbi še tako lepa, so s členom 15. vsa odtehtana. Če se je v zadnjih dveh letih konjunktura zboljšala in se je obenem življenje podražilo, pa so delavci ostali kljub temu pri istih mezdah, ali so se jim celo znižale, se imajo v veliki meri zahvaliti za to dobroto členu 15. uredbe o minimalnih mezdah. Če se bo tedaj pristopilo k spremembi uredbe, je naša temeljna zahteva, da se ta člen črta.

V ostalem hočemo naglasiti še enkrat to, kar smo pred dvema letoma. Minimalna mezda mora kriti najnujnejše potrebe za obstoj povprečne družine. Povprečna družina zdravega naroda, ki si še obeta bodočnost, sestoji poleg moža in žene vsaj iz 4 otrok. Minimalna mezda mora tedaj biti tako visoka, da bo delavec mogel preživljati poleg žene vsaj štiri otroke. Kdo bo ugovarjal, da veliko delavskih žena tudi hodi v tovarno, da zato ni treba, da bi mož zaslužil za vso družino. To je žal res, vendar gledati moramo na to, da bo žena mogla ostati doma pri družini in da ne bomo z mezdami rušili družin in ustvarjali razmer, kot pravijo, da so v boljševiški Rusiji. Drug ugovor bo ta, da naša industrija takih mezd ne bo zmogla. Na to odgovarjamo, da take industrije, ki ne more preživljati delavstva, ki v njem dela, in njegove tolikšne družine, kot je potrebna za rast naroda, ne potrebujemo, ker nam škoduje. Kaj nam pomaga trenutna konjunktura in lepa bilanca in tantijeme, če pa naše narodno telo hira. Poglejmo v Francijo, kakšne žrtve doprinaša danes, ko je najbrž že prepozno, za svoje otroke. Ali naj tudi mi pridemo v tak položaj. Če bodo rojstva še naprej tako padala kot so zadnja leta, bomo v kratkih desetletjih tudi mi Slovenci v podobnem položaju kot so danes Francozi.

Zato je naša zahteva in mora biti zahteva tako vsakega katoličana kot kakega narodnjaka, da morajo biti minimalne mezde tako visoke, da bo delavec mogel preživljati sebe, ženo in vsaj štiri otroke. Kdor pravi, da se ta zahteva ne da izpolniti ali da je demagogija, naj nikdar več ne govori o beli kugi, ali pa naj za nekaj let gre poizkusit, kako se z 20 ali 30 dinarji na dan da preživljati številno družino. Koliko pa je pri nas delavcev, ki imajo tolikšne ali celo višje mezde? Da se bo dala uvesti družinska minimalna mezda, mora biti enaka za vse delavstvo, tako za družinske očete kot za

Prosimo nekoliko več jasnosti

Slomškova zveza, v kateri je včlanjeno slovensko katoliško učiteljstvo, je imela 23. avgusta na Brezjah svoje letno zborovanje. Na tem zborovanju sta bila podana tudi dva referata. V prvem je dr. Brumen obravnaval vprašanje »Kmet in šola«, drugo predavanje »Delavec in šola« pa je podala učiteljica gdč. Krista Hafner. V svojem predavanju lepo nakazuje potrebo delavčeve izobrazbe in težave, s katerimi se ima delavec boriti, da pride do potrebne izobrazbe. Nekam čudno in nejasno pa zvene iz njenega referata te-le besede: **»Doslej je delavec videl le svoje težko delo, le umazanost in težo dela. To je vpliv internacionale. Mi pa nočemo onega mrkega življenja v nepriljubljeno delo, ampak hočemo dati našemu delavcu k delu sonca in toplote.«**

Predvsem bi bilo potrebno, da bi gdč. Hafnarjeva to povedala, nekoliko jasneje. Vpliva kakšne in katere internacionale? Mi delavci poznamo namreč tri internacionale: komunistično, socialistično in našo. Mednarodna zveza krščanskih strokovničarjev, katera ima svoj sedež v Utrechtu na Holanskem. Ker ni dovolj jasno povedano, sledi, da je vsak stik delavcev in sodelovanje z delavci drugih držav, ker to je končno »internacionala«, kvaren in obenem tudi nevaren za naše delavstvo. Gdč. Kristi ne zamerimo. Razumemo, kam s tem meri. Ona je samo ponovila brez pravega premisleka to, kar v zadnjem času ponavlja in uči gotov del katoliškega časopisja, da je delavstvu vsak stik in sodelovanje z delavstvom drugih držav kvaren, ker mu ubija veselje do dela in ljubezen do domovine. Ako delata v tem pogledu napak komunistična in socialistična internacionala, pa ni treba zato vreči vse v en koš. Gdč. Krista najbrže ne pozna programa dela in načel »Mednarodne zveze krščanskih strokovničarjev«. Ne ve, da jo je poklicala v življenje enciklika velikega delavskega papeža Leona XIII. »Rerum novarum«. Da je bilo spričo izkoriščanja in izrabljanja delavskih množic od strani mednarodno organiziranega kapitala tako, da je delavstvo sililo v skupno obrambo svojih pravic, kar je priporočil in priporoča tudi Pij XI. v encikliki »Quadragesimo anno«.

Ako kdo gre in govori pred tako važnim zborom, kot je to Slomškova zveza, katera predstavlja velik del slovenskega učiteljstva, že mora dobro premisliti, kaj bo govoril. Zato bi želeli, da naj vsi oni, kateri se bodo spuščali v kritiko delavskih razmer in hoteli k temu kaj pomagati, prej ta vprašanja dodobra poznajo. Treba je namreč govoriti jasno in odkrito, ne pa zavito v kake domoljubne fraze, ko na drugi strani vsi prav dobro vemo, komu in zakaj je potrebno poudarjanje po nacionalnih delav. sindikatih.

Širša seja načelstva JSZ

se je vršila preteklo nedeljo v pisarniških prostorih organizacije v Ljubljani. Po poročilih predsednika o položaju, tajnika Rozmana o organizatoričnem in strokovnem delu organizacije in blagajnika Velkavrha o finančnem vprašanju, se je razvil razgovor o vseh perečih vprašanjih, ki se tičejo Jugoslovanske strokovne zveze. Napravljeni so bili zelo važni sklepi in podale smernice načelstvu za nadaljnje delo. Udeleženci seje so v celoti odobrili delo centrale od občnega zbora do te prve seje v letošnjem poslovnem letu. Na tej seji je bila ponovno ugotovljena popolna enotnost duha v organizaciji, kar je predvsem razveseljivo za čas, v katerem se JSZ nahaja.

JSZ stoji zvesto na straži za svobodo delavskih organizacij in prej ko slej zahteva zakonito stanje v delavskih zavodih. To je namreč edina pot, po kateri mora hoditi delavska organizacija, ki hoče ostati zvesta osnovnim krščanskim načelom.

Kongres mednarodne zveze krščanskih kovinarjev

Kakor smo omenili že v zadnji številki »Delavske pravice«, je bil 17. in 18. avgusta t. l. kongres krščanskih kovinarjev v Zürichu. Na tem kongresu so bile sprejete važne resolucije. Te resolucije so znamenite iz dveh razlogov: na eni strani dokazujejo, kako globoko pojmujejo in doumevajo krščanski strokovničarji svoje naloge in svoje poslanstvo, na drugi strani pa nazorno osvetljujejo, zakaj morajo iti krščanski strokovničarji pota, ki ne poznajo kompromisov.

Kongres se je zavzel za svobodo delavskih strokovnih organizacij. Ker je ta svoboda ukinjena predvsem v državah s totalitarnimi režimi, je zavzel najprej stališče do teh režimov. Prišel je do naslednjih zaključkov:

a) Ti sistemi so uničili svobodo delavskih strokovnih organizacij.

b) S tem je bila prizadeta naravna pravica delavcev. Ta pravica je, da se smejo delavci organizirati, da morejo svoje zadeve braniti in zboljševati.

c) Pravo delavsko zastopstvo obstoja le tedaj, če je delavcem priznana pravica, da se smejo braniti in če sami volijo svoje zastopnike, kateri naj zastopajo njihove zadeve.

č) Svobodne delavske strokovne organizacije so združbe, katerih cilj je med drugim socialna in gospodarska zadovoljitev svojih članov.

d) Organizacije, katere so priklicali v življenje tatolitarni sistemi namesto svobodnih strokovnih organizacij, so le del režima. Njihov ukazovalec je režim in morajo izvajati njegova navodila. Zaradi tega ne morejo te organizacije dajati jamstva delavstvu, da se bodo borile brezpogojno in pod vsakimi okoliščinami za njegove pravice. Pod nobenim pogojem pa se ne morejo te organizacije istovetiti s krščanskimi strokovnimi organizacijami.

e) Nasilstvo nad svobodo delavskih strokovnih organizacij je v nasprotju s krščanstvom, ki predpostavlja tako delavsko zastopstvo, ki v resnici stremi po gospodarsko in socialno pravičnem redu. Po redu, ki ga oduševlja spoštovanje do duhovnega in nravnega dostojanstva delavčevega in ki bdi nad dostojanstvom njegove osebnosti.

Zaradi tega mora krščansko delavstvo neomajano vztrajati:

1. V borbi za svobodo delavskih strokovnih organizacij in vneto širiti ideje krščanskega strokovnega gibanja.

2. Napeti vse sile, da bodo krščanske delavske strokovne organizacije zajele čim več delavstva.

3. Krščanski kovinarji se morajo intenzivno pečati s poklicnimi vprašanji, da natančno preštudirajo položaj tega delavstva in da neustrašeno branijo in množijo njegove pravice. Zlasti pa morajo dokazati delavskemu svetu, da nima nobena druga strokovna organizacija tak program in taka načela, ki bi tako popolno in vsestransko odgovarjala človeški osebnosti in jo postavila na čelo svojega gibanja in jo tako neustrašeno branila, kot krščansko delavska strokovna organizacija.

4. Kongres mednarodne zveze krščanskih kovinarjev se obrača na krščanske delavce vseh dežel s pozivom, da vstopijo v strnjenih vrstah v krščanske delavske strokovne organizacije in da jih podpirajo. Zavedati se morajo, da je mogoče le na podlagi načel in idej, ki jih zastopajo krščanske delavske strokovne organizacije, doseči socialno pravičen red, red, katerega bo oživljala pravičnost in bratska ljubezen. Red, ki bo prežet od spoštovanja do nedotakljivih pravic človeške osebnosti.

Zavedajo naj se, da more le taka pot voditi do socialne sloge in s tem do blagostanja in miru.

Potrebna ugotovitev

Letošnje volitve delavskih obratnih zaupnikov, katere so bile že dvakrat preložene so za vse one, kateri tega vprašanja pobližje ne poznajo, pravo presenečenje. Ustanova, za katero je bilo posebno v onih obratih, v katerih so zaupnikom nasprotovali delodajalci, zelo težko dobiti zaupnika, je preko noči porastla napram lani na več sto zaupnikov. Gotovo je, da so morale biti tu na delu sile, katerim ni dejansko šlo za to, da bi se uveljavili zaupniki zaradi večje in boljše delavske zaščite, marveč zaradi števila samega. To potrjuje tudi dejstvo, da so delodajalci po naročilih gotovih ljudi, brez ugovora podpisovali potrebne tiskovine za izvedbo volitev in tudi dali na razpolago svoje delavce, ki naj bi fungirali za njihov obrat kot zaupniki.

Vsi oni, kateri delajo v svobodnih delavskih strokovnih organizacijah dobro vedo, koliko borb, truda in naporov je bilo treba, da se je ustanova delavskih obratnih zaupnikov vsaj v večjih obratih uveljavila. Pa še ne tako, kot bi bilo to potrebno in ji predpisuje zakon. In koliko obratnih zaupnikov je bilo vsako leto zaradi vršenja svojih dolžnosti brez dela, koliko je bilo tožb pri sodiščih, intervencij od strani Delavske zbornice in strokovnih organizacij. O tem bi vedeli vsi tisti, kateri se iskreno bore za delavske pravice marsikaj povedati. Letos pa taka sprememba.

Pa še nekaj je pri tem zelo važno. Obratni zaupniki brez močne delavske strokovne organizacije nič ne pomenijo. Šele oprti na moč in enotnost obratne posadke so v stanju govoriti in delati za interese zaposlenega delavstva. Da bi pa preko moči zrastla moč in zavednost delavstva v tako veliki meri je nemogoče. Zato je treba dela in to vzgojnega dela, več let.

Spričo teh dejstev je tedaj povsem jasno tudi za tiste, ki tega problema ne poznajo od bližje, komu in čemu naj bi služile letošnje številke in rezultati izvoljenih obratnih zaupnikov.

Zanimivo bo pogledati rezultate volitev obratnih zaupnikov v teku zadnjih treh let. Ti povedo marsikaj.

Slika posestnega stanja po številu obratnih zaupnikov za posamezne strokovne organizacije je bila sledeča:

Leto	JSZ	SK	NSZ	ZZD	Nam.	Neopredeljeni	Neorganizirani	Skupaj
1937	183	617	53	38	29	12	76	972
1938	236	557	68	72	51	16	114	1114
1939	261	461	366	663	27	12	30	1822

Pošteno borbo in tekmo je gotovo pozdravljati. Saj sili delavstvo k bolj intenzivnemu delu za svoje pravice.

Če bo šlo tako dalje, bo postala navadno orodje v rokah delodajalcev, kateri bodo po svoji volji postavljali obratne zaupnike. Kam tako delo vodi in kaj more delavstvo od tega pričakovati, je vprašanje zase, katerega bi bilo še posebej obdelati.

Borba rudarjev v Trepči

V Kosovski Mitrovici se nahajajo veliki rudniki Trebča Mines LTD. Te rudnike izkoriščajo Angleži in imajo pri tem tudi ogromne dobičke. V teh rudnikih je poleg drugih delavcev zaposlenih tudi več Slovencev. 19. julija t. l. so rudarji začeli štrajkati in sicer zato, ker jim uprava ni hotela izboljšati delovnih pogojev in zvišati plač. Štrajk še vedno traja. Vseh rudarjev je okrog 300. Položaj teh ljudi pa je izredno težak. Stanovanj v kraju ni nobenih. Rudnik še do sedaj ni poskrbel, da bi zgradil primerna delavska stanovanja. Delavci si sami zbijejo majhne barakce, obmetane z ilovico, toda to niso stanovanja za ljudi, prej za živino. V kolikor pa kateri imajo stanovanja, morajo zanje plačati drago najemnino, in sicer od 250 do 350 din na mesec.

Pri tem rudniku so posebne razmere in tudi metode. Tako se tiste delavce, kateri se preveč zavzemajo za zboljšanje položaja, kar preko noči izžene. Tako so do sedaj izgnali že 57 delavcev. Gotovo je, da to na delavce zelo slabo vpliva, kajti krivice, ki se jim gode, so velike, nikogar pa ni, da jim pri tem pomaga.

V zadnjem času je časopisje pisalo, da je rudnik sploh zaprt in da bodo Angleži, ki ta rudnik upravljajo, odpotovali. Vse to so navadne laži, s katerimi se hoče rudarje begati, kakor tudi javnost. Res je to, da se v tovarni, to je v topilnici še vedno dela, kajti ti delavci imajo nekoliko boljše pogoje in zaslužek. Prav tako se vzdržujejo v rudniku vsa zasilna dela.

Čudimo se, kako je mogoče, da morejo tujci, kateri imajo ogromne profite, ki jih nosijo v tujino, tako nečloveško postopati z našim ubogim delavstvom. To delavstvo je voljno in rado dela, toda z njim je potreba postopati, kakor s človekom in ga za težko in naporno delo tudi plačati. Vsega tega pri nas ni. Upravičeno pričakujemo, da bo državna oblast v tem pogledu naredila red, kajti take razmere nam prav gotovo niso v čast in škoduje ugledu naše države. Meščansko časopisje v tem pogledu poroča stvari, ki temu delavstvu več škodujejo kakor koristijo. Mi samo želimo, da bi rudarji v tej borbi končno le enkrat dosegli svoje pravice.

Naš delavec v tujini.

samske delavce in ženske, ker bi sicer podjetniki družinske očete izločevali in nastavljali cenejše samce in ženske. Da pa le-ti ne bi bili v ugodnejšem položaju od družinskih očetov, bi morali sorazmerni del svojih mezd oddajati fondu pri eni od delavskih ustanov. Iz tega fonda bi se črpali potem redni prispevki tistim družinskim očetom, ki imajo več kot 4 otroke.

Na to naj mislijo tisti, ki bodo spreminjali uredbo o minimalnih mezdah, če jim je bodočnost naroda kaj mar.

Po naših krajih

Škofja Loka

Socialni dan priredijo škofjeloške skupine JSZ v nedeljo 3. septembra v Crngrobu pri Škofji Loki.

Dnevni red bo:

1. ob 9 sv. maša,

2. ob 10 predavanje č. g. Grimsa: Naš delavec v tujini.

3. ob 11 predavanje S. Žumra: Važnost krščanske delavske strokovne organizacije in delavstvo.

Popoldne za zaključek ob 15 litanije z govorom.

Vse člane in članice gorenjskih skupin vabimo, da se tega socialnega dneva v kar največjem številu udeleže. Zveze z vlaki na obe strani so zelo ugodne. Zato na svidenje v nedeljo 3. septembra v Crngrobu.

Planina

V nedeljo 3. septembra bo ob 15. uri v prostorih gostilne Abrahamsberg Gustl v Planini članski sestanek naše skupine. Ker so sestanki važni za delo in razvoj skupin, prosimo za polnoštevilno udeležbo. Na sestanek pride tudi zastopnik centrale.

Ljubno

V nedeljo 10. septembra ob 2 popoldne bo v prostorih gostilne Macenovič v Radmirju članski sestanek naše strokovne skupine lesnega delavstva. Vse člane opozarjamo, naj prinesejo s seboj na sestanek tudi članske legitimacije, da jim bo blagajnik v nje nalepil znamke. Vsi na sestanek. V izobrazbi je naša bodočnost.

Celje

Vse udeležence izleta v Ptuj in na Ptujsko goro obveščamo, da se v nedeljo 3. septembra zjutraj ob pol 6. uri odpeljemo izpred kolodvora. Vsi in točno! Vzemite s seboj malico. Vabimo mariborske tovariše!

Poroka. Pred časom se je poročil neki nameščenec tukajšnjega Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Bil je ob rojstvu in življenju mariborske »Delavske fronte« in kot takemu bi vsaj »Slovenski delavec« lahko voščil srečo!

Trbovlje

Potrebna nam je posredovalnica za delo. Banska uprava je izdala na podlagi uredbe pravilnik o poklicnih svetovalnicah in posredovalnicah. S tem pravilnikom je določena ta ustanova samo za Ljubljano in Maribor za enkrat. Možnost pa je dana na podlagi člena 2., da se ustanove tudi v drugih krajih banovine.

Kraj Trbovlje ima nad 15.000 prebivalstva in seveda mnogo naraščaja za učenje raznih poklicev, kakor tudi vedno mnogo brezposelnih rudarskih sinov, kateri si mnogokrat sami ne morejo najti zaposlitve. Prav tako ne dobe sinovi učnih mest.

Apeliramo na bansko upravo, da se ustanovi v našem kraju poslovalnica, katera bo rešila v veliki meri brezposelnost in odpravila tudi delomržnost mladine, sedaj še nepokvarjene. Očetje te mladine pa bodo banski upravi za tako ustanovo hvaležni.

Redni tedenski sestanek članov skupine rudarjev JSZ se bo vršil v ponedeljek 4. sept. ob 5 pop. v tajništvu.

Zaupnik skupine imajo svoj sestanek vsak četrtek ob 5 popoldne. Odbor pozivlja vse skupinske zaupnike, da se teh sestankov redno udeležujejo. Redno posečanje sestankov je tudi pravilno delovanje zaupnikov, kakor govori brošura o poslovanju JSZ.

Gameljne

Skupina tekstilnega delavstva iz tovarne »Stora« v Gameljnah ima v nedeljo 3. septembra svoj članski sestanek v gostilni »Maček«. Na sestanku bomo razpravljali o korakih, ki jih je treba podvzeti, da se bodo zboljšale naše plače in ostale delovne razmere. Porazgovorili se bomo tudi o ostalih delavskih in organizacijskih vprašanjih ter zadevah. Zaradi tega je ta sestanek važen in ne sme prav nobeden oziroma nobena izostati.

Stora — Št. Vid

V ponedeljek, dne 4. septembra po delu bo članski sestanek, in sicer v **Dravljah pri »Mihelnu«**. Na tem sestanku se bo predvsem obravnaval naš predlog za podjetje »Stora« za sklenitev kolektivne pogodbe in za sklenitev plač. Poleg tega tudi vse ostale zadeve in težave, katerih je dovolj. — Sestanki so nekaka predpriprava za tako akcijo. Iz njih se mora zrcaliti moč delavstva in njegova odločnost, da si pribori boljši košček kruha in boljše delovne razmere. Zaradi tega morajo odpasti vsi predsodki in izgovori, češ, da je kdo truden ali da nima kdo časa. Nasprotno, vsak se mora zavedati, da je dolžan, da po svoji moči pomaga. In najmanj, kar se sme in mora zahtevati je, da se udeležuje članskih sestankov. **Zlati ta je važen.** Zato naj velja geslo kot zapoved: **Noben član, nobena članica ne sme izostati. Zato vsi na sestanek.**

Tržič

Volitve obratnih zaupnikov so izpadle sijajno, kakor poroča kranjski »Gorenjec«. Imamo 30 zaupnikov, od teh pripada JSZ 3 ZZD 27. Zavedno tržiško delavsko je pokazalo s tem, da bo za naprej še bolj tlačeno in šikanirano kot dosedaj. Z radovednostjo se naše delavstvo izprašuje, kje so ti zaupniki in v katerem podjetju, ker ni bilo volitev razen v podjetju »Peko« nikjer. Tako smo prišli do zaključka, da se ti zaupniki skrivajo v »Mestnem domu«. — Tako je tudi predzadnji »Gorenjec« prinesel članek, da imajo v Tržiču razne skupine dosti »volov«. Znano nam pa je, da je skrb za te »vole« prevzel tržiški župan, češ, da ne bodo imeli pretežke vesti, naj ostanejo obratni zaupniki na listi ZZD. V tem članku nam tudi očita tržiški dopisnik »Gorenjca« o neki svatbi »Jutra« in »Delavske pravice«. Če oni mislijo, da je s tem zadoščeno javni morali, potemtakem je bilo tudi ljubimkanje ZZD in »Jugorasa« pohujšljivo. Kako in s kakšno vsebino posnema »Jutro« in njemu podobni časopisi, to pa nas ne moti ter se zato tudi ne nahajamo v »nacional - komunistično - socialistično - JSZ-erski fronti«, kot nas to smatra tržiški dopisnik »Gorenjca«, ki nam je dobro znan že po izrazih. Je pač tako, in tudi resnica, da »kakšen mož, take besede«.

Solčava

Strokovna skupina lesnega delavstva v Solčavi bo imela svoj sestanek dne 10. septembra ob 10. uri v prostorih zadružne dvorane. Pozivamo vse člane, da pridete v polnem številu, da ne bo tako, kakor je bilo ob zadnjem sklicanem sestanku. — Na tem sestanku se bomo skupno pomenili o več potrebnih in važnih rečeh in da bomo lahko enkrat obmejni člani JSZ dokazali, da smo že nekaj dosegli oziroma priborili za naš dobrobit, ne pa da bi morali poslušati žaljivke iz hujskačevih ust, da organizacija več škodi kakor koristi. Prepričani bodimo, da če bomo v redu prispevke, kar jih imamo odmerjene za plačati, poravnavali in se sestankov udeleževali, potem bomo tudi nekaj koristi od tega imeli. — Kjer je sloga, tam je moč. — Pretekli mesec smo izgubili nekaj članov, ki so šli preko meje v Nemčijo, pa kljub temu je še naša obmejna postojanka vedno močna in neustrašna, dokler smo še pod zastavo JSZ.

Ljutomer

Usnjarski delavci smo 26. avgusta imeli sstanek, katerega sta se udeležila tov. Tomažič in strok, tajnik Pestotnik iz Maribora, ki nam je pojasnil pomen in delovanje strokovne organizacije. Porazgovorili smo se tudi o svojih težavah in potrebah, ki jih v podjetju imamo. Na podlagi tega smo tudi storili potrebne sklepe, o katerih bomo poročali prihodnjič. — Tovariši usnjarski delavci! Naše delo je težko, ne zahteva samo močnih rok, ampak nam nalaga tudi velike odgovornosti. Ako hočemo, da bomo dosegli svoj namen, moramo ostati združeni, tako kakor smo se odločili. Le na ta način bo naša borba, zavedajoč se, da je težka, precej olajšana. Pred nedavnim časom je nekdo po našem Ljutomeru nabiral delavske zaupnike, tako kakor gobe po dežju. Ker za svoj nepravilni posel ni dobil delavcev, se je kar enostavno obrnil na podjetnike. Tako je pri enem usnjarskem podjetju v Ljutomeru, sin podjetnika, postal delavski zaupnik. To povemo zaradi tega, da bo delavstvo po Sloveniji poučeno, kakšne zaupnike imamo, in na kakšen svojevrsten način so izvoljeni. Skoro gotovo je takih primerov še veliko, kar v današnjem času ni nič čudnega, ko nas mora biti strah pred nekimi, ki vstajajo. Skoraj gotovo so to delavski zaupniki, ki so bili na tak moderen način izvoljeni. Kateri je bil ta človek, ki je vršil ta obžalovanja vreden posel, bomo mogoče še povedali. Pripomniti moramo samo, da so njegova dejanja v zelo velikem nasprotju z besedami, ki jih je govoril na sestanku v viničarskem domu. Mnenja smo, da besede mičejo, dejanja pa vlečejo. Zaradi tega smo se tudi odločili za drugo pot. Mi tovariši pa glejmo, da bo naša borba resnična in pravična.

Pismo naših tovarišev iz Francije

Ob priliki konference, katero je sklicala »Mednarodna zveza krščanskih kovinarjev« in se je vršila v aprilu l. l. v Churu v Švici, katera je razpravljala o položaju strokovnih organizacij v centralni Evropi, je bilo sklenjeno, da se bo naprosilo posamezne zveze, naj ena drugi pošljejo poročila o delu in razvoju njihovih zvez. Tako smo dobili od tovarišev krščanskih kovinarjev v Franciji zanimivo pismo, katerega v prevodu priobčujemo.

Mednarodna zveza krščanskih kovinarskih sindikatov se je s polno pravico zanimala za sedanji sindikalni položaj naših tovarišev v deželah centralne Evrope; v to svrho je njen predsednik Arthur Bertinchamp prosil francosko zvezo, da mu nudi svoje sodelovanje in da vas seznani, dragi jugoslovanski tovariši, s stanjem našega sedanjega položaja.

Najprej vam pošiljam prijateljski in nadvse bratski pozdrav in želim, da bi bili pri svojih težkočah uverjeni o naši simpatiji. Kot udje velike krščanske družine smo združeni preko meja in vaše težave nas ne puščajo neobčutljive. Francija, najstarejša hčerka Cerkve, »brez katere«, je rekel kardinal Verdier, se tam doli nič definitivnega ne napravi,« se bo vedno zavzemala za obrambo svobode in miru.

Krščanski sindikalizem, katerega akcija sega nazaj za več kot pol stoletja, si je s potrpežljivostjo in vztrajnostjo pridobil domovinsko pravico v naši državi, njegovo delo je bilo v nekaterih urah zelo težavno in dolga leta se je moral boriti proti nerazumevanju tako imenovanih »dobro mislečih« krogov. Mnogo katolikov se je jezilo nanj in ga včasih celo pobijalo, tako da je leta 1924. »delodajalska skupina« (Groupement Patronal), na čelu katere je bil katoliški industrijalec, poslala v Vatikan važno poročilo, v katerem je bila naša akcija prikazana kot škodljiva interesom katolicizma.

Po petih letih čakanja je Njegova Svetlost, blagopokojni papež Pij XI. odposlal po sveti »kongregaciji koncila« (Congregation de Concile) pismo monsignoru Lienartu, v katerem je bila priznana upravičenost in obstoj francoskega krščanskega sindikalizma.

Od tedaj so nam iz Vatikana prihajala številna priznanja simpatije in jeseni 1938 je Pij XI. oficielno sprejel skupino 600 krščanskih delavcev, ki so se mu prišli poklonit. Končno je pred nedavnim Njegova Svetost Pij XII. poslal svoj apostolski blagoslov članom zveze francoskih krščanskih delavcev, ki so bili zbrani v Parizu o priliki njihovega letnega kongresa.

Ko je bilo priznano od Cerkve, se je naše prizadevanje še pomnožilo in morali smo se boriti, da smo dobili od države oficielno priznanje za naše sindikalno gibanje kot reprezentativno organizacijo. Tekom let smo še pomnožili svoje korake, ne da bi se plašili težkoč. Naši predstavniki so bolj in bolj prodirali v državne komisije za delo. Končno sta parlament in državni svet ob različnih prilikah uradno potrdila reprezentativni značaj krščanskega sindikalizma, s tem, da sta dovolila našim predstavnikom več mest v uradnih institucijah, ki se specielno bavijo s študijem ekonomskih in socialnih vprašanj. Celo več naših zahtev glede družine so vzeli v pretres in zakonski dekreti, dovoljujoči splošno zvišanje

Josef Botton, tajnik francoske zveze krščanskih kovinarjev

družinskih prejemkov, so osnovali nagrado za družinsko mater, ko ostaja doma in ne opravlja drugih del, kot dela, ki se tiče gospodinjskih skrbi in vzgoje otrok. Končno že dve leti prirejamo radiofonske pogovore, ki jih prenaša državna radijska postaja.

Tako se je krščanski sindikalizem v Franciji prilastil domovinsko pravico; vlada, parlament in javne oblasti ga vprašujejo za svet vsakokrat, ko gre za interese delavcev.

Primerno je sedaj omeniti borbo, ki jo že dve leti vodijo krščanski sindikalisti za obrambo sindikalne svobode.

V tem oziru smo v Franciji spoznali težke čase, ki so se pričeli v juniju 1936 za časa stavk, ki so se raztegnile na vso državo. V tej dobi je napisal kardinal Verdier pismo, ki je ostalo vsem v spominu.

Obračajoč se na katolike je Nj. Eminenca, potem, ko je opozoril na nauk Cerkve glede nujnosti, ki jih zahteva socialni red v spoštovanju pravice, izjavil, da bi se mnogega zla lahko ognili, če bi ta nauk bolje razumeli. Dalje: ko je ožigosal grozoto bratomornih bojev, ki so na koncu le poti pretiranga sindikalizma, odločno podčrtava: »Večna misija Francije je v tem, da je glasnica resničnega napredka. Kdor je odkritosrčen kristjan, Francoz, vreden tega imena, človek, ki resnično ljubi svojega brata, si bo brez obotavljanja in pogumno prizadeval, da se upostavi ta novi red, ki ga vsi hočejo.«

Pismo kardinala Verdiera je imelo velik odmev in krščanski sindikalisti, docela zaposleni s sindikalno akcijo, so se zagrizeno borili proti zahtevam socialno komunističnih sindikatov, ki so hoteli vsiliti francoskemu delavskemu stanu enotno sindikalno organizacijo, namreč svojo: Splošno zvezo dela (C. G. T.).

Francoska zveza krščanskih delavcev je v svesti in resnosti položaja pomnožila svoje intervencije pri vladi in parlamentu, vsporedno opozarjala javno mnenje, medtem ko so si v tovarnah, uradih in trgovinah (skladiščih) krščansko organizirani (delavci) prizadevali razviti svojo propagando.

(Dalje prihodnjič.)

Mizarski pomočniki v boju za kolektivno pogodbo

Že skoro tri leta so minila, odkar je padla zahteva za sklenitev kolektivne pogodbe med mizarskimi mojstri in pomočniki za vso dravsko banovino. To zahtevo so ob priliki razprave za sklenitev krajevne kolektivne pogodbe v Št. Vidu nad Ljubljano stavili mizarski mojstri. S tem so se mojstri hoteli izogniti kolektivni pogodbi za Št. Vid nad Ljubljano.

Tozadevna anketa se je vršila dne 15. julija 1938 na banski upravi v Ljubljani. Ni pa imela ta anketa nobenega uspeha. Zastopniki mizarskih združenj so izjavili, da so sicer načelno za sklenitev kolektivne pogodbe, pač pa da morajo pred podrobno razpravo vprašati za mnenje še ostala združenja. Sklenilo se je končno, da naj Zbornica za TOI pozove vse v poštev prihajajoča združenja, da naj se izjavijo za ali proti sprejetju kolektivne pogodbe. Na ta poziv banske uprave je odgovorilo 40 združenj, in sicer 35 proti sklenitvi kakršne koli pogodbe, 5 združenj pa za pogojno sklenitev.

Na vse te odklonilne izjave so bili mizarski pomočniki primorani napraviti nove korake za kolektivno pogodbo. Pričeli so pobirati podpise v svojih vrstah za uveljavljenje kolektivne pogodbe na podlagi uredbe o minimalnih mezdah po členu 14/II.

Na podlagi teh popisov je banska uprava ponovno sklicala anketo za 18. avgust 1939. To razpravo je vodil inspektor dela na banski upravi. Navzoči so bili zastopniki vseh strokovnih organizacij, zastopnik Delavske zbornice, Zveze industrijcev, Zbornice za TOI in Udruženja ljubljanskih mojstrov. Udruženje mizarjev iz Št. Vida nad Ljubljano se ankete kljub vabilu ni udeležilo. JSZ je zastopal tovariš Štibilj.

Zastopnik banske uprave je na tej anketi uvodoma izjavil, da je želja banske uprave, da se prizadeti stranki sami sporazumeta, da bi ne bilo potrebno banski upravi posredovati, kar ne bi bilo dobro ne za eno ne za drugo stran. Zastopnik Delavske zbornice je podal kratko sliko o delu za kolektivno pogodbo. Predsednik Združenja mizarjev je podal izjavo, da ono odklanja vsako sklepanje kolektivne pogodbe in sicer zato, ker so take pogodbe v škodo obema strankama. Zastopniki Zveze industrijcev so zavzeli stališče, da se sklene pogodba, zastopnik Zbornice za TOI pa je izjavil, da ne more podati nobene načelne izjave, ker nima nobenega pooblastila.

Sklep ankete je bil, da banska uprava poda obrtnemu odseku Zbornice za TOI svoje tolmačenje o nastalem položaju, da bo tako zbornica za TOI lahko poučila vsa udruženja, da se bo moglo tako pristopiti k resnim pogajanjem že v mesecu oktobru.

Mizarski pomočniki nujno želimo, da se dolgotrajna borba za kolektivno pogodbo vendarle enkrat uspešno zaključi. Za ureditev delovnih odnošajev v tej stroki je to nujno potrebno, saj bosta imeli obe stranki svojo korist od končnega sporazuma.

Poselska zveza

Poselska zveza obvešča služkinje, katerih je v primeri z ostalim delavstvom še največ zavarovanih pri OUZD, da je prejšnji mesec izšel pravilnik o zbiranju in uporabljanju podpornega sklada za onemoglost in starost. Pravico do vložitve tozadevne prošnje na OUZD imajo tiste, ki so izpolnile 70 let starosti in pa tiste, ki so po 21. letu starosti tako obnemogle, da niso več zmožne za izvrševanje svojega posla. Pogoj za starostno rento je: da imajo od 1. julija 1925 do 1937 najmanj 500 tednov članstva v OUZD. Onemogle pa od 1. julija 1925 do 1937 najmanj 250 tednov. Dotične, katere ste že lansko leto vložile prošnje za podporo ali rento, vam prošnje ni treba ponovno vlagati. Brez dvoma je pa ta starostna mera previsoka. Zato zahtevamo upravičeno, da se zniža od 70 vsaj na 60 let.

Ker so bile v zadnjih mesecih letošnjega leta v našem listu »Delavski pravici« obravnavane določbe Poselskega reda, naj bo tu omenjen še zakon o odpravnini. Veliko zanimanja je za ta paragraf, zato odgovarjamo: v § 20. Poselskega reda je napisano: Če se razreši službeno razmerje, ki je trajalo brez prestanka 10 let, gre poslu odpravnina v znesku ene četrtine letne plače v gotovini. Odpravnina narašča z vsakim nadaljnim službenim letom za 5% vsakokratne letne plače, dokler ni izenačena z njo. Torej tukaj moramo razumeti, da eventualne prejšnje dajatve ne pridejo v poštev; bile so le nagrade, ne pa odpravnina.

Da se naša dekleta zanimajo za določbe Poselskega reda, je res dobro znamenje in znak napredka, zlasti pa sad naše stanovske organizacije Poselske zveze. Zares, kaj kmalu so se izpolnile besede voditelja Pos. zveze g. dr. Erliha, ko je nekoč rekel na nekem večjem našem zborovanju: Že se približuje čas, ko bodo služkinje paragrafe kazale svojim gospodinjam.

Da, dekleta, tako je prav, le vstajajmo k zavednosti in delajmo za svoje zboljšanje z združenimi močmi, da se naš Poselski red, ki je še tako pomanjkljiv, preuredi.

Stopimo vse v svojo stanovsko organizacijo ter delajmo skupno ramo ob rami, ker pomniti moramo: da le v slogi je moč.

Iz organizacije

Redne pevske vaje pričnemo 13. septembra; vaje bodo vsako sredo ob tri četrt na 9 zvečer. Vodil jih bo g. katehet Pintar. Vabimo vsa dekleta, ki imajo veselje in posluh za petje.

Konec tega meseca se bo pričel tečaj za nemščino. Letos se bo tečaj vršil tudi ob nedeljah popoldne in zvečer. Dekleta prijavite se.

Kuharski tečaj in strokovno-izobraževalni tečaj za služkinje se takoj pričneta, ko bo zadosti prijavljenih. Tečaja se vršita ob večernih urah.

Zadnjo nedeljo, to je 24. septembra, ima poselska zveza ob 6 zjutraj sv. mašo v stolnici. Popoldne ob 4. uri pa imamo na Rožniku cerkveni govor in pete litanije. Dekleta, skrbite, da pridete vse.

Za naše kuharice

Juha iz stročjega fižola

Stročji fižof operi, zreži na ozke poševne rezine in skuhaj v slani vodi. Naredi na maslu ali masti svetlo prežganje, na katerem zarumeni drobno zrezano čebulo in peteršil, v katero daj omenjeni fižol, zalij vse z juho ali vodo, osoli, popopraj ter prevri. Pred serviranjem zboljšaj s kislo smetano ter po okusu okisaj.

Nadevana telečja jetra

Vzemi 1 kg telečjih jeter, katerim zareži žepu podobno odprtino, v katero daj sledeči nadev: zrezano čebulo, peteršil, 8 dkg drobtin, kislo smetano, poper, orešek, 10 dkg slanine, eno jajce in vse skupaj osoli. Zašpili in na vroči masti od vseh strani opeči. Potem pa peči v pečici še pol ure. Nazadnje jetra osoli, popraj, prideni kislo smetano in juho, prevri, zreži na rezine ter s to omako serviraj.

Zdrobove kroglice

V mleku zakuhaj gosto pšenični zdrob, v katerega daj eno jajce, košček surovega masla in dve na drobne kocke zrezani žemlji. Ohladi, oblikuj v male cmoke, skuhaj v slani vodi in zabeli.

Orehov puding v sopari

Mešaj 10 dkg surovega masla, 10 dkg sladkorja in 6 rumenjakov. Prideni 3 obrezane, namočene, ožete, pretlačene žemlje, 8 dkg zmletih orehov in sneg 6 beljakov. Spravi zmes v namazan, z drobtinami potresen pudingov obod in kuhaj tričetrt ure v sopari. Serviraj ga z orehovo polivko ali s šadojem.

Šado. 3 dcl belega vina, 10 dkg sladkorja, 5 rumenjakov daj v kotliček in stepaj s šibico na ognju toliko časa, da se močno speni in zgosti, nakar toplo serviraj.

Medeni kolački

Naredi na deski testo iz 18 dkg moke, 8 dkg surovega masla, 10 dkg sladkorja, 2 žlici medu, 8 dkg zmletih orehov, 2 rumenjakov, limonine lupinice, polovice pecilnega praška, polovico male žličke cimeta, stolčene dišeče klinčke. Pogneti, razvaljaj in večkrat zloži, nazadnje bolj na debelo razvaljaj ter zreži z okroglim obodom, pomaži z raztepenim jajcem ter položi navsakega v sredo pol orehovega jedrca. Peci na z voskom pomazanem pekaču v ne prevroči pečici.

Razgledi

Zunanjepolitični pregled smo ta teden izpustili, ker se položaj domala vsako uro izpreminja. Vsekakor je položaj napet in Bog ve, če že ne bo nastopilo krvavo mednarodno obračunavanje, predno bodo imeli naši naročniki list v rokah. To uro, ko to pišemo, lahko še pričakujemo mirne rešitve.

V preteklem tednu smo vendarle enkrat dočakali podpis sporazuma med Srbi in Hrvati. Posledica tega sporazuma je popolen preobrat v notranji politiki naše države in nadejamo se, da gremo s tem tudi mi boljšim časom nasproti.

Posledica sporazuma je bil odstop stare vlade in imenovanje nove, katero je sestavil bivši predsednik vlade g. Cvetković. V novi vladi je 5 ministrov JRZ, 5 ministrov HSS, 1 predstavnik samostojne demokratske stranke, 2 staroradikala in 1 iz vrst zemljoradnikov. Ministrstvo socialne politike je prevzel dr. Srdjan Budisavljević, odvetnik iz Zagreba.

Glasom sporazuma sta bila razpuščena narodna skupščina in senat. Kdaj bodo nove volitve, še ni določeno.

Hrvati so s sporazumom dobili hrvaško banovino z večjim obsegom, ker se ji je priključila primorska banovina in nekatera mesta z okolicami drugih okoliških banovin. Nova banovina je dobila zelo širok delokrog, tako v pogledu financ, upravne in sodne oblasti, kakor tudi zakonodajne. Danes, v torek, hrvaški sabor že zboruje in bo ratificiral sporazum.

Nabirajte oglase za »Pravico«!

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

DELAVCI! Najcenejše in najhitrejše prometno sredstvo je dobro kolo znamk »Dürkopp«, »Triumph«, »Austrodaimler«, »Vesta« in »Miffa«, ki jih dobite tudi na obroke samo pri Cirilu Kmetiču v Dobu 110 pri Domžalah.

„Ljubljana v jeseni"

Ob poletni vročini, ko je vladalo splošno mrtvilo, je na našem velesejmu delalo in ustvarjalo mnogo pridnih rok ter pripravljalo jesenski velesejem, ki bo otvorjen 2. septembra. Ta prireditev bo imela dva dela. Industrija in obrt ter kmetijstvo. Znan je izrek »Kmet bogat — vsak bogat«. Po stanju kmetijstva se ravna v pretežni meri tudi stanje trgovine, obrta in industrije. Eno izpopolnjuje drugo. Velika kmetijska razstava bo razdeljena v več oddelkov. Semenogojski odelek bo pokazal, katera semena in poljedelske rastline morejo pri nas dobro uspevati in napredovati. Ta je za našega kmeta zelo važno, če hočemo imeti v bodoče boljši pridelek. Zelenjadni oddelek bo navajal, kako vzgagajati zelenjadna semena, kako je treba zelenjad pravilno gojiti, pokazal bo vrste zelenjadi in zelenjadno hrano, modele šolskih vrtov, kakšni naj bodo zelenjadni vrtovi v delavskih kolonijah, pomen zelenjadi v tujskem prometu. V sadjarskem oddelku bodo na ogled vsa sadna plemena in vrste, ki pridejo za nas v poštev, dalje vse priprave za domočo uporabo sadja in podčrtana bo važnost sodobne kmečke uporabe sadja, zlasti sušenja. Vrt je zdravje družine, gojitev cvetja plemenit iznačaj — to bo vodilna misel vrtnarske oziroma razstave cvetja. Čebelarstvo kot »poezija kmetijstva« je pri nas izredno razširjeno in staroslavno. Pa tudi tu je treba napredovati, zastoj bi pomenil nazadovanje. Čebelarski oddelek bo posvečen napredku načega čebelarstva. Mlekarski oddelek bo med največjimi in bo podal mnogo pobud za napredek v kakovosti naših mlečnih izdelkov. Vinarske razstave se bo udeležilo mnogo vinogradnikov iz vseh pokrajin Slovenije. Razstavljena bodo samo pristna, nerezana in tipična vina, ki bodo obiskovalcem na razpolago za poskušnjo in v nakup. Razstava malih živali bo prirejena v doslej še nedoseženem obsegu in bo prva banovinska.

Drugi del sejmišča bo pa zavzemala razstava industrijskih in obrtnih izdelkov. Tekmovaje harmonikarjev za jugoslovansko prvenstvo 1939/40 bo v nedeljo, dne 10. septembra. Na zabavišču bo prirejen tudi variete z izbranim programom. Kuponi vstopnic bodo tudi tokrat žrebani za nagradna darila obiskovalcem. Žrebanje bo 11. septembra. Obiskovalci imajo na železnici brezplačen povratek.

LJUBLJANSKI VELESEJEM • OD 2. DO 11. SEPT. 1939

VELIKA KMETIJSKA RAZSTAVA

Semenogojstvo, zelenjad, sadje, cvetje, čebele in med, mleko in mlečni proizvodi, vino, koze, ovce, perutnina, kunci, golobi, ribe, gobe, zdravilna zelišča, kmetijski stroji. — Gospodinjska razstava, akvariji, industrija, obrt. — Lepo zabavišče — velik variete. — Tekma harmonikarjev 10. septembra

Nagradno žrebanje. — Številna lepa darila za obiskovalce velesejma. — Polovična voznina na železnicah

Vtisi in misli ob kongresu Kristusa Kralja

(Nadaljevanje.)

G. **dr. Capuder** se je najprej obregnil ob **SKAD »Zarjo«** trdeč, da se ena od kat. akademskih skupin veže z vsemi drugimi skupinami na univerzi in se bori proti ostalima dvema katoliškima skupinama (mladčevski in stražarski). To je grda laž. Če je »Zarja« ostala v Akademskem narodnem bloku v prepričanju, da sme in mora delati v stvareh, ki so vsem slovenskim akademikom ne oziraje se na svetovnonazorsko opredeljenost in politično pripadnost skupne (narodnoobrambno delo n. pr.) in če doslej ni bilo zadostnega dokaza, da se delo v istem NAB-u izrablja v strankarskopolitične namene, s tem še ni ničesar zagrešila proti katoliški skupnosti. Drugače pa so se člani »Zarje« vedno solidarno pridružili skupnim akcijam katoliških akademikov (pri volitvah na univerzi in pod.). G. predavatelj se je nadalje zgražal nad katoliškimi izobraženci, laiki in duhovniki, ki sodelujejo kot pisci pri »Dejanju« in kot predavatelji na bohinjskem tednu, ki ga prireja v prvi polovici avgusta SKAD »Zarja«, češ da istotam (pri »Dejanju« in tednu) sodeluje tudi »heretik« (gospod predavatelj seveda ni rabil tega izraza, pač pa je govoril v tem smislu **g. prof. Kocbek,** ki da še do danes ni »popravil svoje zmote«. Znano pa je, da je g. profsor svoj znani stavek iz »Premišljevanja o Španiji« (DS 1937), ki so ga nekateri napačno razumeli, točno pojasnil v »Izjavi« na 17. strani lansko leto izišle brošure »Dom in svet v letu 1937.«. S tem je za vsakega poštenega človeka zadeva prof. Kocbeka rešena. Tisti pa, ki so **v stiski za dokaze** za naše »sumljivo« katoličanstvo ali celo »heretičnost«, **morajo seveda segati po davno pokopanih grehih,** ki v prof. Kocbekovem primeru niti grehi niso bili. Zato ne vemo, kakšno strahotno priznanje bi g. dr. Capuder še rad izsilil iz g. profesorja. G. predavatelj je dalje trdil, da so »v seznamu slovenskega katoliškega akademskega starešinstva **ljudje, ki že davno več ne spadajo v katoliško skupnost«.** Vprašamo: Če ste o leteh prepričani, da ne spadajo več v katoliško občestvo, čemu jih potem iz starešinstva ne izključite, kakor bi jih po svoji vesti morali? G. govornik se je spomnil tudi naše JSZ, jo prištel zgoraj omenjeni kužni družbi, v katero je po njegovem mnenju in besedah **»zašel duh upora proti vodstvu«** (ki pa je pri slovenskih katoličanih danes zelo raztegljiv pojem), in se škandaliziral nad tem, da nas citirajo nasprotni, slovenski liberalni listi. Odgovarjamo: Kaj moremo za to, če navajajo na svete čase kako našo misel; menda se ne bomo šli z njihovimi uredništvi za to prepirat in jim prepovedovat citiranje? Tudi se ne bojte, da nam tako reproduciranje v »Narodu« in »Jutru« kaj laska in da bi nas utegnilo kdaj zavesti! **Pisati pa vendar moramo tako, kakor čutimo in kakor nam veleva vest!** Ko je g. predavatelj tako označil to našo družbo, je navedel **vzroke,** ki so privedli do našega »krivoverskega« gibanja: da so na nas vplivala razna tuja (nemška in francoska) povojna individualistična gibanja (individualizem stremi za popolno osvoboditev posameznika od dolžnosti, ki jih ima kot socialno bitje do raznih družabnih edinic!), da so »otroci v povojni dobi doraščali sami in se niso navadili ubogati« (menda je menil razrvano družinsko življenje; potemtakem šteje med žrtve takega življenja tudi nas), da je k temu pripomogla slovenska slabost, da vsak na svoje vleče in še duševna lenoba, da ne gremo na globoko. Vsaj zadnji očitek, g. doktor, bi, menim, brez skrbi lahko izpustili! Odtod izvira, je izvajal g. predavatelj, pri nas **»boj zoper organizacijo« in »koketiranje z marksizmom in komunizmom«.** Zgrešena je bila docela dr. Capudrova trditev, da je odpadom k pravoslavju iskati vzroka v razcepljenosti slovenskih katoličanov; vzroke za to bo treba iskati popolnoma drugje. G. govornik je zagrešil dalje — seveda najbrž nezavestno, ker je to pri nas prešlo že v meso in kri — pri nas običajno **mešanje pojmov,** vere in politike, ko je omenjal »leta preganjanj«. Kolikor se mi spomnimo, katoliška vera v Jugoslaviji še ni bila — in, Bog daj, da bi tudi nikoli ne bila — preganjana, pač pa se spomnimo dobe političnih preganjanj. Pri nas dalje po demokratičnem principu dopuščamo svobodo političnega opredeljevanja. Zato se g. dr. Capuder moti, če misli, da je politika tista, »ki nas ne razdvaja toliko«.

(Dalje prihodnjič.)

Delavska PRAVICA
GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon štev. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Jožko v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Zimer, Ljubljana. Tiska Zadružna tiskarna r. z. z o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejec)